

Samenvatting

Inleiding

Dit deelrapport bevat het instroomadvies van de capaciteitsraming 2022 voor de opleidingen tot tandarts en mondhygiënist. Voor deze raming zijn enkele onderzoeken uitgevoerd, is gesproken met experts uit het veld van de eerstelijns mondzorg, en zijn (registratie)data verzameld. Met al deze gegevens is in kaart gebracht hoe het aanbod, de vraag en het werkproces binnen de eerstelijns mondzorg zich naar de toekomst zullen ontwikkelen, waarmee uiteindelijk een advies is geformuleerd over de benodigde instroom. Het advies voor de aangepaste raming van 2019 in het advies 2020 was een instroom van 359 in de opleiding tot tandarts en 353 in de opleiding tot mondhygiënist. Als extra opdracht voor deze raming van 2022 is gekeken naar de regionale spreiding van beide beroepsgroepen. Hieronder staan de belangrijkste ontwikkelingen omschreven.

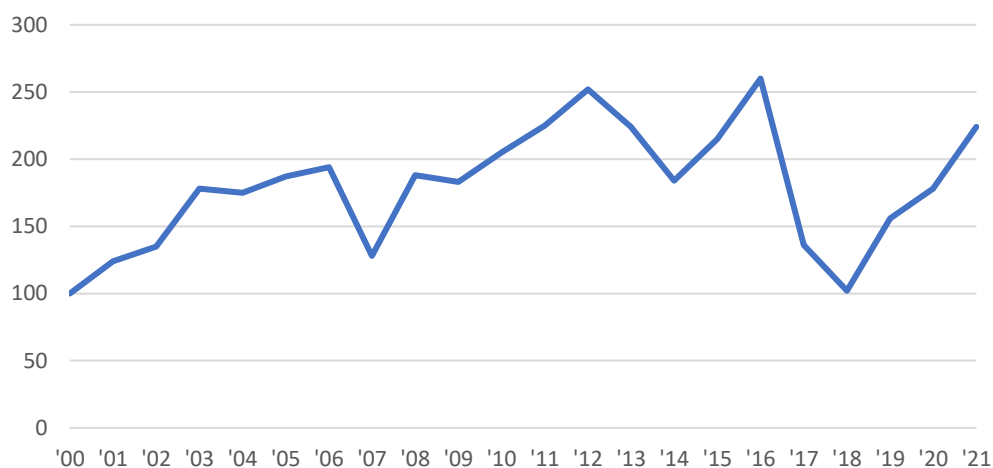
Stijging aantal werkzamen en stijging uitstroom tandartsen uit het vak

Per 1 januari 2022 waren er naar schatting 10.240 tandartsen en 3.900 mondhygiënisten werkzaam in Nederland. Dit is een toename ten opzichte van 2019, toen deze aantallen uitkwamen op respectievelijk 9.697 en 3.569. De tandartsen werken gemiddeld 0,86 fte en de mondhygiënisten 0,74 fte. De huidige verwachting is dat de arbeidstijd niet ingrijpend zal veranderen. Een belangrijke ontwikkeling bij de tandartsen is de uitstroomverwachting, die is gestegen ten opzichte van de raming van 2019. Over 10 jaar zal 42% van de werkzame tandartsen gestopt zijn met de beroepsuitoefening en over 15 jaar 52%. Bij de mondhygiënisten ligt de uitstroomverwachting lager omdat het een jongere beroepsgroep is. Die uitstroom is ongeveer gelijk gebleven aan die van de raming van 2019; over 10 jaar zal 20% van de werkzame mondhygiënisten gestopt zijn en over 15 jaar 31%. Het opleidingsrendement, het aandeel studenten dat de opleiding afrondt, ligt voor tandheelkunde op 86% en voor mondzorgkunde op 75%.

Grote buitenlands gediplomeerde instroom tandartsen en regionale tekorten

Bij de tandartsen is al sinds 2000 sprake van substantiële instroom, jaarlijks, van buitenlands gediplomeerde tandartsen. Sinds een dip vanwege de invoering van de taaltoets in 2017 is deze instroom in 2021 weer boven de 200 jaarlijks gestegen. Verwacht wordt dat deze instroom ook de komende jaren dit niveau zal aanhouden. Het beeld de afgelopen 20 jaar is dat ongeveer 60% van deze instroom permanent in Nederland blijft. Daarnaast is er sprake van regionale tekorten in enkele regio's. In die regio's werken relatief veel buitenlands gediplomeerden. Doorgaans zijn buitenlands gediplomeerde tandartsen vanuit hun achtergrond minder gericht op samenwerking met andere beroepsgroepen en op preventie. Dit kan het proces van substitutie remmen.

Figuur 1: Jaarlijkse buitenlands gediplomeerde instroom 2000-2021

Langzaam voortschrijdende substitutie naar mondhygiënist en preventie-assistent

Het proces van substitutie van werkzaamheden van tandartsen naar mondhygiënisten en (para)preventie-assistenten lijkt zich, weliswaar langzaam, maar toch gestaag door te zetten. Geschat is dat voor de komende periode van 10 jaar zo'n 15% van de werkzaamheden van tandartsen over zal gaan naar de beide andere beroepsgroepen. Dat is dus 1,5% per jaar. Bevorderlijk voor dat proces is wel dat er in praktijken samengewerkt wordt tussen verschillende beroepsgroepen, of dat er goede afspraken zijn over samenwerking met of tussen zelfstandige praktijken. Een relevante ontwikkeling in dit verband is dat het aantal éénmanspraktijken afneemt en het aantal middelgrote praktijken toeneemt.

Stijgende vraag bij kinderen en ouderen.

Op basis van de bevolkingsgroei zal voor beide beroepen de zorgvraag stijgen met ongeveer 3,5% de komende 10 jaar. Grotere stijging van de vraag ligt er op het gebied van de epidemiologische en sociaal-culturele factoren. De mondgezondheid van de tieners en de jongvolwassen jeugd gaat achteruit. Ook bij jonge kinderen zijn er zorgen, in het bijzonder bij kinderen van ouders met een lagere Sociaal Economische Positie (SEP). Voorts is er een grote groep ouderen bij wie het slecht gesteld is met de mondgezondheid. Er is veel achterstallig onderhoud, zowel bij zelfstandig als in verpleeghuizen wonende ouderen. Verder is er, ook bij de jeugd, met name bij de jonge kinderen, een grote preventieve vraag, die al begint bij de consultatiebureaus met goede voorlichting over mondzorg. Ook bij ouderen ligt een grote preventieve zorgvraag, ook op locatie. Verwacht wordt dat deze vraag met de groei van het aantal ouderen verder zal toenemen.

Advies instroom

Op grond van genoemde ontwikkelingen zijn verschillende scenario's geschetst. Voor de tandartsen is gerekend met twee variabele waarden voor de buitenlandse instroom, namelijk 100 en 200 per jaar, en voor de mondhygiënisten met twee variabele waarden voor substitutie, namelijk 0,75% en

1% per jaar. Voor beide is ook gevarieerd met de arbeidstijd, maar deze is gehandhaafd op 0% omdat hierin geen verandering wordt verwacht. Deze scenario's leiden tot de volgende uitkomsten.

Tabel 1: Advies instroom tandheelkunde

Tandheelkunde 2 ^e evenwichtsjaar		Scenario buitenlandse instroom 100 p/j	Scenario buitenlandse instroom 200 p/j
Tijdelijke trend	ATV	480	332
Doorgaande trend	0% p/j	420	271

Voor de tandartsen dringt de vraag zich op naar de wenselijkheid van een buitenlandse instroom van deze omvang. Als een tegenwicht tegen deze instroom is gekozen voor het midden tussen de scenario's met 100 en 200 buitenlands gediplomeerde instroom. Vanwege de ongewisheid ervan is gekozen voor het midden van de tijdelijke en doorgaande trend.

Advies tandheelkunde - Het Capaciteitsorgaan adviseert de instroom in de opleiding tandheelkunde op te hogen naar **minimaal 345¹ en maximaal 406²**. Het Capaciteitsorgaan spreekt daarbinnen zijn voorkeur uit voor ophoging van de instroom naar het gemiddelde van **375 opleidingsplaatsen** voor de opleiding tandheelkunde.

Bij de mondhygiënisten wordt de bandbreedte gevormd door onderstaande uitkomsten. De twee substitutiescenario's zijn doorberekend in een scenario waarin de helft van de -1,5% substitutie die weggaat bij de tandartsen verschuift naar de mondhygiënist en een scenario waarin twee derde van de taken van de tandarts bij de mondhygiënist terecht komt.

Tabel 2: Advies instroom mondzorgkunde

Mondzorgkunde 2 ^e evenwichtsjaar		Scenario substitutie 0,75% p/j	Scenario substitutie 1% p/j
Tijdelijke trend	ATV	336	370
Doorgaande trend	0% p/j	554	616

Voor de mondhygiënisten is gekozen voor het midden van beide substitutiescenario's en voor de tijdelijke trend.

Advies mondzorgkunde - Het Capaciteitsorgaan adviseert de instroom in de opleiding mondzorgkunde op te hogen naar minimaal 336 en maximaal 370. Het Capaciteitsorgaan spreekt daarbinnen zijn voorkeur uit voor ophoging van de instroom naar het gemiddelde van **353 opleidingsplaatsen** voor de opleiding mondzorgkunde.

¹ Gemiddelde van 420 en 271

² Gemiddelde van 480 en 332